

Maailman potilasturvallisuuspäivä 2022

Maailman terveysjärjestö WHO on julistanut syyskuun 17. päivän Maailman potilasturvallisuuspäiväksi ja sitä on vietetty vuodesta 2019 lähtien. Päivää juhlitaan maailmanlaajuisesti ja sen tarkoituksena on lisätä tietoisuutta potilasturvallisuudesta. Suomessa potilasturvallisuuden rinnalla huomioidaan myös asiakasturvallisuus eli sosiaalihuollon ja -palveluiden ja niiden käyttäjien näkökulma. Suomessa päivää vietetäänkin Asiakas- ja potilasturvallisuuspäivänä. Päivän ohjelma on ensisijaisesti suunnattu asiakkaille ja potilaille.

Päivän teema vaihtuu vuosittain, mutta teemavärinä on joka vuosi oranssi. Väri symboloi potilasturvallisuuden keskeistä roolia maiden pyrkimyksissä universaalin terveydenhuollon saavuttamiseksi. Suomessa oranssi väri symboloi asiakas- ja potilasturvallisuuden keskeistä roolia yhdenvertaisten sosiaali- ja terveystalvaeluiden saavuttamiseksi. Teemaväri näkyy päivän aikana muun muassa erilaisten rakennusten ja monumenttien valaisuna. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa päivän toteutuksesta kansallisesti ja päivän toimintaa koordinoi Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus.

Neljättä Maailman potilasturvallisuuspäivää juhlittiin 17.9.2022 ja sen suunnittelu aloitettiin keväällä 2022 yhteiskokouksella, jossa suunniteltiin päivän viestintää, keskusteltiin alueellisista tapahtumista, pohdittiin kansallisen webinaarin sisältöä sekä käynnistettiin valaistuskampanja. Suunnittelua jatkettiin kesän ja syksyn aikana sähköpostitse.

Päivän toteutukseen osallistuivat keskuksen ja STM:n lisäksi Fimea, THL, useat sairaanhoitopiirit, sairaalat, kaupungit ja hyvinvointialueet sekä potilas- ja ammattijärjestöt. Keskuksen tehtävänä oli asiakas- ja potilasturvallisuuspäivän webinaarin suunnittelu ja toteutus yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa sekä viestinnän suunnittelu ja toteutus, verkkosivun ylläpito ja raportointi ministeriölle sekä WHO:lle.

Teemana lääkitysturvallisuus

Tämän vuoden Asiakas- ja potilasturvallisuuspäivän teemana oli lääkitysturvallisuus, medication safety ja sloganina ”Medication without harm”, jonka suomensimme vapaasti ”Lääkitys turvallisissa käsissä”.

Lääkitysturvallisuus on aiheena hyvin tärkeä. Lääkehoidon poikkeamat ovat yksi suurimmista riskeistä vältettävissä olevalle haitalle terveydenhuollossa: ne voivat johtaa vakavaan potilashaittaan, jopa kuolemaan. Vuoden 2022 potilasturvallisuuspäivän tavoitteena olikin lisätä tietoisuutta lääkitykseen liittyvistä haitoista, sitouttaa eri toimijat ehkäisemään lääkityspoikkeamia ennalta ja vähentämään lääkityksestä aiheutuvaa haittaa sekä rohkaista asiakkaita, potilaita ja omaisia olemaan aktiivisesti mukana lääkitysturvallisuutensa varmistamisessa.

Päivän teema vahvisti myös WHO:n vuonna 2017 käynnistämän potilasturvallisuushaasteen ”Medication without harm” tavoitetta. Haasteen maailmanlaajuisena tavoitteena on vähentää ehkäistävissä olevia vakavia lääkehaittatapahtumia yli 50 %:lla vuoteen 2022 mennessä.

Materiaali

Osana potilasturvallisuushaastettaan WHO on julkaissut työkalun ”Patient engagement tool” potilaan sitouttamiseen lääkitysturvallisuuden varmistamiseksi. Siinä on kuvattuna viisi lääkityksen vaihetta, joissa asiakas/potilas voi vähentää lääkityksestä johtuvan haitan riskiä. Työkalua käytetään yhdessä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa, mutta sen tarkoitus on vahvistaa asiakkaan/potilaan omaa roolia lääkitysturvallisuutensa varmistamisessa.

Työkalu oli jo aiemmin käännetty suomeksi (Saano ja Taam-Ukkonen. Lääkehoidon käsikirja) ja keskus käännäti tekstin ruotsiksi. STM laati käännöksistä infograafeja käytettäväksi toimijoiden viestinnässä.

5 ajankohtaa turvallisen lääkehoidon puolesta

Lääkkeen aloitus

- ▶ Mikä lääkkeen nimi on ja mihin sitä käytetään?
- ▶ Mitkä ovat lääkkeen aiheuttamat riskit ja mahdolliset haittavaikutukset?

Lääkkeen ottaminen

- ▶ Milloin otan lääkkeen ja kuinka paljon otan sitä?
- ▶ Mitä teen, jos lääkkeestä tulee haittavaikutuksia?

Lääkityksen lisääminen

- ▶ Tarvitseeko muuta lääkitystä?
- ▶ Voiko lisättävä lääke tai annos vaikuttaa muuhun lääkitykseen?

Lääkityksen tarkastaminen

- ▶ Kuinka pitkään minun tulee käyttää lääkkeitä?
- ▶ Onko käytössäni jokin lääke, jota en enää tarvitsisi?

Lääkityksen lopettaminen

- ▶ Milloin minun tulee lopettaa lääkkeen käyttö?
- ▶ Mihin tulee ilmoittaa, jos joudun lopettamaan lääkkeen käytön haittavaikutusten vuoksi?

Translated by Saano and Taam-Ukkonen: Lääkehoidon käsikirja, edition 9-30, 2021. Saanopro from infographic by WHO detailing the 5 Moments for Medication Safety, 2018. WHO is not responsible for the content or accuracy of this translation. In the event of any inconsistency between the English and the translated version, the original English version shall be the binding and authentic version.

Infograafien lisäksi STM laati World Patient Safety Dayn logosta suomenkielisen version. Materiaalit olivat saatavilla keskuksen ylläpitämällä päivältä kertovalla verkkosivulla <https://asiakasjapotilasturvallisuuskeskus.fi/tapahtumia-ja-koulutuksia/asiakas-ja-potilasturvallisuuspaivat/maailman-potilasturvallisuuspaiva-17-9-2022/>

Miten Suomi toteutti Asiakas- ja potilasturvallisuuspäivän 2022?

Päivän tavoitteena oli saada aikaan vuoropuhelua asiakkaiden, potilaiden ja ammattihenkilöiden välille. Eri organisaatiot olivat vahvasti mukana toteuttamassa päivää mm. viestimällä verkkosivuillaan, sosiaalisen median kanavissaan ja uutiskirjeissään.

Viestintää pyrittiin tukemaan keskuksen ja STM:n laatiman mediatiedotteen avulla. Viestinnässä käytettiin aihetunnisteita #WorldPatientSafetyDay, #AsiakasJaPotilasturvallisuuspaiva, #MedicationWithoutHarm, #LääkitysTurvallisissaKäsissä

Monessa organisaatiossa järjestettiin aiheesta koulutusta henkilöstölle. EKSOTE:ssa henkilöstön koulutuspäivä sisälsi luentoja mm. riskilääkkeistä, lääkehoidon vaaratapahtumista, lääkitysturvallisuudesta kotona ja sosiaalihuollon yksikössä sekä

ajankohtaiskatsauksen lääkitysturvallisuuden edistämisestä valtakunnallisesti. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä ammattilaisille suunnatun koulutuksen aiheina olivat mm. lääkityksen ajantasaisuus, digitalisaatio lääkehoidossa, VARO-kursin esittely ja mielenterveyslääkityksen osaaminen. Pohjanmaan hyvinvointialueen lääkehoitovastaavien koulutusiltpäivän teemana oli diabeteshoidon lääkitysturvallisuus. Satasairaalan asiakas- ja potilasturvallisuuskoulutuksen aiheina olivat mm. lääkitysturvallisuuden auditoinnit, farmaseutin vastaanotto, laiteturvallisuus sekä potilasturvallisuus simulaatioissa. HUS puolestaan käynnisti koko vuoden kestävästä lääkitysturvallisuuden kampanjavuoden, jonka aikana järjestetään useita koulutuksia, jotka tarjoavat apua käytännön työhön. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri osallistui päivän viettoon mm. esittelemällä postereita lääkitysturvallisuuden kehittämiseen liittyvistä projekteista, hankkeista tai tutkimuksista.

Useat organisaatiot järjestivät myös asiakkaille ja potilaille suunnattua ohjelmaa. Siun sotessa järjestettiin asiakasilta, jossa keskustelua aiheesta eri näkökulmista kävivät johtajaylilääkäri, potilasasiamies, avoapteekin proviisori sekä lääkitysturvallisuusasiantuntija. Monissa organisaatioissa myös jalkauduttiin esimerkiksi sairaalan tai terveyskeskuksen aulaan tapaamaan ohikulkevia asiakkaita ja potilaita ja keskustelemaan heidän kanssaan lääkitysturvallisuudesta. Näin esimerkiksi Mikkelissä, jossa sairaala-apteekin henkilökunta jakoi lääketietoa sairaalan aulassa sekä Pohjanmaan hyvinvointialueella, jossa potilasturvallisuuden asiantuntijat jakoivat LOTTA-listoja ja lääkelistoja monessa eri pisteessä. Sosterissa taas potilasturvallisuusasiantuntijat ja lääkehoidon asiantuntijat jakoivat tietoa lääkehoidon ajantasaisuudesta ja asiakkaan osallistamisesta sekä materiaaleina mm. Lääkkeenannon tarkistuslistaa, Turvallisen lääkehoidon ohje ammattilaisille sekä Lääkehoidon onnistumisen tarkistuslistaa kansalaistorilla. KEUSOTE:ssa järjestettiin kaksi kaikille avointa lääkitysturvallisuustapahtumaa, joissa oli mukana farmasian ammattilaisia, alueen apteekkeja ja KEUSOTE:n asiakasohjausyksikkö. Joissakin organisaatioissa jaetaan kunniamainintoja asiakas- ja potilasturvallisuustyössä ansioituneille. Esimerkiksi KEUSOTE:ssa jaettiin asiakas- ja potilasturvallisuustunnustukset ansioituneille henkilöille ja Kainuun sotessa nimetään vuoden 2022 asiakas- ja potilasturvallisuustekko.

Tänä vuonna myös avoapteekit olivat mukana toteuttamassa päivää esimerkiksi jakamalla LOTTA-listoja, lääkelistoja ja tietoa luotettavista lääkeinformaation lähteistä sekä viestimällä aiheesta medioissaan sekä esimerkiksi apteekin sisällä olevissa mainostauluissa.

Suomen apteekkariliitto oli mukana tukemassa alueellista työtä viestimällä apteekkeille päivän teemoista ja jakamalla materiaalia Extranet-palvelun kautta. Lisäksi Suomen apteekkariliitto julkaisi Apteekari-lehdessä blogikirjoituksen ”Lääkitysturvallisuus on yhteispeliä”. Suomen apteekkariliitto järjesti myös yhteistyössä Farmasialiiton ja Farmasian oppimiskeskuksen kanssa farmasian ammattilaisille suunnatun webinaarin ”Yhdessä olemme enemmän”. Teemana oli terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyö lääkitysturvallisuuden edistämiseksi.

Maailman potilasturvallisuuspäivänä 17.9 julkaistiin myös LOVE-kurssivalikoimaan sisältyvä, Kuopion yliopistollisessa sairaalassa tuotettu lääkitysturvallisuusaiheinen VARO-kurssi. Kurssi antaa suorittajalleen perustiedot lääkitysturvallisuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Webinaari ”Lääkitys turvallisissa käsissä”

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus järjesti yhteistyössä STM:n ja muiden toimijoiden kanssa kansallisen webinaarin ”Lääkitys turvallisissa käsissä” torstaina 15.9.2022. Suunnittelussa nähtiin tärkeäksi, että webinaari suunnataan sekä asiakkaille ja potilaille että ammattilaisille, jotta vuoropuhelu heidän välillään kehittyisi.

Ehdotettiin, että kaikille esiteltäisiin lääkitysturvallisuutta tukevia työkaluja. Lisäksi tärkeäksi koettiin, että webinaariin saadaan kaikkien lääkehoitoon liittyvien osapuolten näkökulma, niin lääkärin, hoitajan, farmasistin kuin potilaan, asiakkaan ja omaisenkin.

Webinaarin puheenjohtajina toimivat lääkitysturvallisuuskoordinaattorit **Carita Linden-Lahti** HUSista ja **Marianne Kuusisto** Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksesta.

Webinaarin avasi sosiaali- ja terveysministeri **Hanna Sarkkinen**. Puheenvuoronsa pitivät myös tutkimus- ja kehittämisasiantuntija **Johanna Jyrkkä** Fimeasta otsikolla *Työkaluja lääkitysturvallisuuden edistämiseen*, ylilääkäri **Heikki Virkkunen** Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselta otsikolla *Kanta-lääkityslista, Kohti turvallisempaa lääkehoitoa*, lääkitysturvallisuuskoordinaattori **Terhi Toivo** Pirkanmaan sairaanhoitopiiristä otsikolla *LOTTA-lista kartoittaa iäkkäiden lääkehoidon riskejä* sekä apteekkari **Mika Wallin** Kauhavan ykkösapteekista aiheella *Lääkekortti on uusi ammatillinen työkalu. Miten käyttää lääkekorttia työnsä tukena?* Potilaan puheenvuoron otsikolla *Yhteistyössä potilaan kanssa* piti **Anna-Greta Tiira**.

Puheenvuorojen lisäksi webinaarin ohjelmassa oli paneelikeskustelu, jonka teemana oli *lääkityksen ajantasaisuus*. Panelisteina toimi kotihoidon sairaanhoitaja **Kati Tikka** EKSOTesta, potilas/asiakas **Sarita Maja-Hellman** Eläkkeensaajien keskusliitosta, potilasturvallisuuden asiantuntijaylilääkäri **Hanna Kuusisto** TAYSista, proviisori **Milka Lohtaja** Punavuoren apteekista ja osastofarmaseutti **Nelli Kaasalainen** HUSista. Kukin panelisteista kävi keskustelua lääkityksen ajantasaisuudesta omasta näkökulmastaan.

Webinaariin osallistui yhteensä yli 600 kuulijaa ja palautteen perusteella se sai arvosanan 4,4 asteikolla 1–5. Webinaarin tallenne on saatavilla pyytämällä osoitteesta noharm@ovph.fi.

Viestintä

Toimijat viestivät päivän teemasta verkkosivuillaan, uutiskirjeissään sekä sosiaalisessa mediassa. Keskus laati yhteistyössä STM:n kanssa mediatiedotteen päivästä viestimisen tueksi.

Esimerkkejä viestinnästä:

- <https://stm.fi/-/laakitysturvallisuus-esilla-maailman-potilasturvallisuuspaivana>
- <https://www.fimea.fi/-/kansallista-asiakas-ja-potilasturvallisuuspaivaa-vietetään-17.9.2022>
- <https://www.laakarilehti.fi/terveydenhuolto/maailman-potilasturvallisuuspaivaa-vietetään-lauantaina/>
- <https://www.medi uutiset.fi/debatti/miten-varmistetaan-etta-laakitys-on-turvallisissa-kasissa/30f406a4-02e9-4c64-8400-02616795e1b7>
- <https://www.superliitto.fi/viestinta/ajankohtaista/maailman-potilasturvallisuuden-paivan-teemana-laakitysturvallisuus-ilmoittaudu-webinaariin/>
- <https://www.apteekkari.fi/uutiset/laakitysturvallisuus-keskiössä-potilasturvallisuuden-teemapaivana.html>
- <https://www.apteekkari.fi/blogit/laakitysturvallisuus-on-yhteispelia>
- <https://www.facebook.com/tunnelaakkeesi/posts/1786003811517993/>
- <https://www.siunsote.fi/-/maailman-potilasturvallisuuspaiva-17-9-2022>
- <https://www.keusote.fi/2022/09/12/asiakas-ja-potilasturvallisuuden-teemaviikko-lahestyy/>
- <https://www.essote.fi/potilasturvallisuuspaivaa-vietetään-17-9-teemana-laakitysturvallisuus/>

- <https://pajat-sote.fi/maailman-potilasturvallisuuspaivan-teemana-on-laakitysturvallisuus/>
- <https://www.kymsote.fi/fi/maailman-potilasturvallisuuspaivaa-vietetaan-17.9.>
- <https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/onko-laakityslistasi-ajan-tasalla-maailman-potilasturvallisuuspaivana-kiinnitetaan-huomio-laakitysturvallisuuteen/>
- <https://suomenkatiloliitto.fi/moka-on-mahdollisuus/>
- <https://www.laaketietokeskus.fi/laakitysturvallisuus-tarkeaa-vuoden-jokaisena-paivana>
- <https://www.pvk.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/uutiset-ja-tiedotteet/2022/maailman-potilasturvallisuuspaivan-teemana-laakitysturvallisuus/>
- <https://www.almatalent.fi/juridiikan-ja-talouden-uutiset/laakitysturvallisuus-esilla-maailman-potilasturvallisuuspaivana/>
- [https://www.tays.fi/fi-FI/Maailman_potilasturvallisuuspaivaa_viete\(157365\)](https://www.tays.fi/fi-FI/Maailman_potilasturvallisuuspaivaa_viete(157365))
- [https://www.sairaanova.fi/fi-FI/Oma_laakityslista_on_tarkeaa_pitaa_ajan_\(66117\)](https://www.sairaanova.fi/fi-FI/Oma_laakityslista_on_tarkeaa_pitaa_ajan_(66117))
- <https://www.lapuansanommat.fi/uutiset/apteekissa-autetaan-oman-laakelistan-kirjaamisessa-6.1.62003.751f4cc143>

Valaistus

Suunnittelussa sovittiin, että vaikka pääpaino muulle ohjelmalle on viikolla, säästetään rakennusten ja monumenttien valaistus varsinaiselle päivälle eli lauantaille 17.9.2022. Keskus laati valaistuksesta ohjekirjeen toimijoille.

Keskukselle ilmoitettuja valaistuja kohteita:

- Mikkelin keskussairaalan pääsisäänkäynnin seinusta sekä vastapäiset lipputangot ja Mikkelin kaupungintalo
- SuPerin toimisto
- Vaasan keskussairaalan H-talo sekä Alskatintien kevyen liikenteen silta
- Siun sotessa keskussairaalan pääovi
- TAYSissa pääkampus
- Kainuun uuden sairaalan sisääntulo
- Hyvinkään Omenapuukuja